

DƏNİN KEYFİYYƏTİ LABORATORİYASI

Laboratoriya müdiri:

a.e.ü.e.d., dosent **Həsənova Qətibə Musa qızı**

Mobil: (+994 50) 7444897

E-mail: qqasanova53@mail.ru

Laboratoriya 1950-ci ildən müxtəlif adlarla fəaliyyət göstərir. Laboratoriyada 10 nəfər çalışır, onlardan 6 nəfər elmi işçi, o cümlədən 2 nəfər biologiya elmləri üzrə fəlsəfə, 1 nəfər elmlər doktorudurlar. Laboratoriyada uzun müddət aparıcı alimlər N.D.Rzayev, İ.D.Qəmbərov, V.F.İbadov, Q.M.Həsənova, T.R.Topçubaşova, M.Q.Əhmədov, A.M.Babayeva, N.M.Zeynalova, G.A.Əliyeva, Ş.Ə.Hüseynova, B.A.Məmmədov, Ə.G.Əliyev, B.H.Əhmədov, T.T.İbrahimov, S.İ.Hüseynov, S.M.Məmmədova, G.H.Poladova və başqaları çalışmış, elmi nailiyyətlərin əldə edilməsində böyük xidmətləri olmuşdur.

Fəaliyyət istiqamətləri:

- Bitki seleksiyası şöbəsi ilə kompleks şəkildə yumşaq və bərk buğdalar, arpa, qarğıdalı və ərzaq paxlalılarının dən keyfiyyətinin fiziki, biokimyəvi, texnoloji və genetik xüsusiyyətlərinin tədqiqi;
- Həm ilkin materialın, həm də seleksiyanın müxtəlif mərhələlərində dən keyfiyyətinə görə materialların qiymətləndirməsi və təsərrüfat əhəmiyyətli xətlərin seçilməsi;
- Biokimyəvi genetica, biokimya və texnologiyanın müasir metodlarının tətbiqi ilə ekoloji plastik, yüksək məhsuldar sortların dən keyfiyyətinə görə qiymətləndirilməsi;
- Müxtəlif aqroekoloji şəraitdə buğdanın dən keyfiyyətinin yüksəldilməsinin biokimyəvi, genetik və texnoloji xüsusiyyətlərinin tədqiqi və seleksiyada tətbiqi;

- Gen və genlər blokunun müəyyənləşdirilməsi ilə yaradılacaq yeni sortun yüksək dən keyfiyyətinin əvvəlcədən proqnozlaşdırılması və onlardan təsərrüfat əhəmiyyətli göstəricilərin markeri kimi istifadəsi;
- Buğdada qliadin və qlüteninin, arpa və qarğıdalıda hordein və zein ehtiyat zülallarının tədqiqi;
- Yumşaq buğdalarda un çıxımı və çörəkbişirmənin kompleks göstəriciləri, bərk buğdalarda makaron və yarma keyfiyyətinin tədqiqi;
- Sort və nümunələrin keyfiyyət göstəricilərinin təyini və qiymətləndirilməsi istiqamətində xidmətlərin göstərilməsi.

Əsas nailiyyətləri:

- Laboratoriyada yumşaq buğda sortlarında fenotip-genotip və ətraf mühit arasında qarşılıqlı əlaqələr öyrənilmiş, institutun rayonlaşmış buğda sortlarının 1A və 1B xromosomlarının qliadinkodlaşdırılan lokusuna görə polimorfizmə malik olması müəyyən edilmiş, yumşaq buğda sortlarında Gld1A4 və Gld1A5 qliadin blok komponentlərinin dən keyfiyyəti ilə eyni səviyyəli əlaqəsinə əsasən, onların digər Gld1B1 blok komponentləri ilə eyni genotipdə iştirakının çörək keyfiyyətinə müsbət təsiri və Qobustan, Nurlu 99, Qırmızı gül-1, Ruzi 84, Yeganə, Murov, Azəri, Tərəqqi, Günəşli, Pirşahin, Səba yumşaq buğda sortlarının genotipində

Gld1A5 qliadin blokunu daşdığı aşkarlanmışdır;

- Gld1A4 və Gld1A5 qliadin komponentləri Gld1B3 blok komponentləri ilə bir genotipdə lokalizə olduqda çörək keyfiyyətinin nisbətən yüksək, Gld1A6 və Gld1B3 blokları birlikdə olduqda isə aşağı olduğu müəyyən edilmişdir;

- Çörəkbişirmə keyfiyyətinin yüksəldilməsi məqsədilə Gld1A4, Gld15 və Gld1B1 qliadin blok komponentlərinin yüksək keyfiyyətin markeri və Azəri, Qırmızı gül 1, Pərzivan 2, Ruzi 84, Murov, Murov 2, Uğur, Səba yumşaq buğda sortlarının isə bu markerin daşıyıcısı olduğu müəyyən edilmişdir;
- Əkinçilik ET İnstitutunun bərk buğda seleksiyasına məxsus sortnünmələrinin laboratoriyada ilk dəfə olaraq SDS – sedimentasiya üsulu ilə analizi aparılmış və bu üsulla seleksiyanın ilkin mərhələlərində makaron keyfiyyətinə görə seçmə aparılmasının məqsədəuyğunluğu müəyyən edilmişdir.